

at der saalebes maa gives Huusmændene, hvad der ved Lands Lov og Ret er tillagt dem. Spørgsmaalet er altsaa ogsaa fra denne Side klart, og jeg er enig med min ærede Sidsmand i, at Lovudkastet ogsaa til saadanne Hensende har gjort, hvad det er muligt at gjøre. Jeg skal tilføje, at alle de Andragender, der siden 1841 er indkomne fra Huusmændene, og som endelig førte til den Sag, der blev paabømt af Høiesteret, har deres eneste og stādige Dulle været, at Jorden maatte blive henlagt til Communejord. Efter Lovudkastet vil det jo tvivrigt staae. Beboerne paa Bornholm frit for ved Overenskomst gjensidig at indkomme hinanden, og det er jo fra sagkyndig Side, fra den Mands Side, der bedst kjender disse Forhold, just blevet udtalt, at der ogsaa kan ventes fra Gaardmændenes Side at ville blive viist Huusmændene Indkommet, saalebes at forsaavidt disse maatte ønske sig enkelte Strækninger overlade til Brugs og samme Form, som fra Aarids Tid, dette da ogsaa vil stee. Jeg har derfor ikke idag, ligesaalidt som tidligere, nogen Tvivl ved at give Lovens min Stemme.

Sæde: Jeg skal ikke gaae ind paa vidt løstlig at indbegaae de Herrer. Jeg tror, at Discussionen om dette Punkt blev fortalt til strækkelig ydlydig for 2 Aar siden, og at enhver af de Herrer Medlemmer maa erindre den fra den Tid. Det er næsten blevet foreskrevet mig, at jeg har bragt dette Spørgsmaal frem. Jeg har kun gjort det for at motivere min Afstemning, og jeg har først gjort det idag, fordi jeg, bestandigt har ventet, at der muligens under selve Sagen kunde fremkomme noget Nyt. Men dette har hidtil ikke været Tilfældet; Sagen er fremkommen ligesom forrige Gang, kun med Tilføielse af en ny Paragraph; den er fremkommen uden Motiver; den blev dengang anbefalet af den daværende Indenrigsminister og blev nu anbefalet af den nuværende Indenrigsminister og af det ærede Medlem for Bornholm (Sonne), der ogsaa forrige Gang anbefalede den. Det blev strax ved første Behandling meddeelt os af Formanden, at der var indkommet Andragender fra Bornholm. Dette var tildeels Grunden, hvorfor jeg ikke ved første Behandling strax udtalte, at jeg der

for som der ikke fremkom noget Nyt i Sagen, vilde være nødsaget til at stemme imod Loven. Jeg vilde først gjennemgaae disse Andragender; det har jeg gjort, og jeg kan derfor modsigte dem sidste ærede Taler, naar han siger, at der ikke er fremkommet Noget, hvoraf man kunde see, at Gaardmændesklassen havde Noget imod denne Ordning; thi jeg skulle tage meget fejl, om der ikke iblandt Andragenderne var eet, hvori det i en nærfølgende Skrivelse udtaltes, at ingen af Gaardmændene vilde underskrive Andragendet, et Andragende, som netop gaaer ud paa denne Lovs Gjennemførelse. Den sidste ærede Taler kom idag tilbage til den Ytring, som det morede mig at høre gjentaget fra forrige Gang, at der netop ved denne Løsning stee, hvad Huusmændene bestandigt havde forlangt i deres Andragender, nemlig at saae Udmarksjorderne henlægge som Communejorder. Allerede for 2 Aar siden bemærkede jeg imidlertid, at de vel nok forlange, at Jorderne skulle være Communejorder, men at de derhos forlange en ganske anden Afbenyttelse af disse Communejorder, end Lovforslaget bestemmer; de forlange nemlig, at Udmarkerne skulle henlægges som Communejorder, hvortil alle Beboere have samme Brugsret som tidligere. Dette have de forlangt i deres Andragender, og naar det ærede Medlem ved Siden af mig (Schmann) nu ryster paa Hovedet, vil jeg blot bede ham om at erindre Andragendet fra 1851 — jeg veed ikke, om der er noget fra 1841, saaledes som det ærede Medlem, der nys talte, meente — hvilket dengang gav Anledning til, at Sagen henvises til Ministeriet. I dette Andragende fra 1851 stod det udtrykkelig forlangt, at Udmarksjorderne skulle henlægges til Communerne til sælles Afbenyttelse for Beboerne.

Schmann: Den ærede sidste Taler har ikke præsteret noget andet Beviis for, at Sagen skulde indbebestemt Modstand fra Gaardmændenes Side end den, at de ikke have villet medunderskrive Andragender om Lovens Gjennemførelse, og det sees let, at det ikke er noget som helst Beviis. Men jeg vil dernæst tilføje, at hvis Sagen, hvortved særlig Huusmændenes Lov var etages, ikke havde mødt Mod-